

ประสิทธิผลของโปรแกรมการให้ความรู้และฝึกปฏิบัติในการป้องกันโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจสำหรับผู้ปกครองและนักเรียนประถมศึกษา

The effectiveness of an educational and practice program on preventing respiratory tract infection for parents and elementary school students

พิไลลักษณ์ โรจนประเสริฐ และ พัทธราภณท์ ไชยสังข์

Pilailak Rojanaprasert and Phatcharaphan Chayaisung

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Faculty of Nursing, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

บทคัดย่อ

การวิจัยกึ่งทดลองนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการให้ความรู้และฝึกปฏิบัติในการป้องกันโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจสำหรับผู้ปกครองและนักเรียนประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตนวัตกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี และผู้ปกครอง จำนวน 140 คน เลือกแบบเจาะจงแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 35 คนของนักเรียนและผู้ปกครอง เครื่องมือวิจัย ได้แก่ โปรแกรมการให้ความรู้และฝึกปฏิบัติในการป้องกันโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจสำหรับผู้ปกครองและนักเรียนประถมศึกษา แบบสอบถามความรู้และการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจของนักเรียน และแบบสอบถามความรู้และการปฏิบัติตนในการดูแลนักเรียนในการป้องกันโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจของผู้ปกครอง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และการทดสอบที ผลการวิจัย พบว่า หลังการทดลอง นักเรียนประถมศึกษาในกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรู้และการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจสูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่านักเรียนประถมศึกษาในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผู้ปกครองในกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรู้และการปฏิบัติตนในการดูแลนักเรียนในการป้องกันโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจสูงกว่าก่อนการทดลอง และสูงกว่าผู้ปกครองในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: โปรแกรมการให้ความรู้และฝึกปฏิบัติ, นักเรียนประถมศึกษา, ผู้ปกครอง, โรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจ

Abstract

This quasi-experimental research aimed to study the effectiveness of an educational and practice program on preventing respiratory tract infection for parents and elementary school students. The sample of 140 parents and elementary students was purposively selected, consisting of 5th-grade students and their parents from Demonstration School of Innovation, Rajamangala University of Technology Thanyaburi. They were equally divided into an experimental group and a control group with 35 participants in each group of parents and elementary school students. The research instruments consisted of: 1) the educational and practice program for parents and students, 2) a questionnaire on students' knowledge and self-practice in preventing respiratory tract infection, and 3) a questionnaire on parents' knowledge and self-practice on caring for their children in preventing respiratory tract infection. Data were analyzed using descriptive statistics and t-test. The results revealed that after the experiment, elementary school students in the experimental group had significantly higher mean scores of knowledge and self-practice in preventing respiratory tract infection than before the experiment and higher than those in the control group at $p < .05$. Parents in the experimental group also had significantly higher mean scores of knowledge and self-practice on caring for their children in preventing respiratory tract infection than before the experiment and higher than those in the control group at $p < .05$.

Keywords: Educational and Practice Program, Elementary School Student, Parent, Respiratory Tract Infection

ความสำคัญของปัญหา

โรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจในเด็กเป็นโรคที่พบได้บ่อยทั่วโลก และถือเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของประเทศไทย เด็กที่ป่วยด้วยโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจ หากไม่ได้รับการดูแลรักษาที่ถูกต้อง อาจส่งผลให้เสียชีวิต มีความพิการ หรือเกิดปัญหาเรื้อรังตามมา (สมาคมโรคระบบหายใจและเวชบำบัดวิกฤตในเด็ก ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย, 2562) การป้องกันโรคติดต่อในระบบทางเดินหายใจสามารถทำได้ด้วยมาตรการง่าย ๆ เช่น การล้างมือให้สะอาดด้วยน้ำและสบู่หรือแอลกอฮอล์ เจล การสวมหน้ากากอนามัย ไม่คลุกคลีกับผู้ป่วยหรือใช้ของส่วนตัวร่วมกับผู้อื่น รับประทานอาหารปรุงสุกร้อน หลีกเลี่ยงการอยู่ในสถานที่แออัด และหากจำเป็นต้องอยู่ใกล้ผู้ป่วยควรป้องกันตนเองโดยสวมหน้ากากอนามัย

(จุฑาทิพย์ เดชเดชะ และคณะ, 2567)

ครอบครัวเป็นระบบหนึ่งที่มีสมาชิกอาศัยอยู่ร่วมกัน มีความสัมพันธ์กัน มีปฏิสัมพันธ์กันและใกล้ชิดกัน เช่น นอนห้องเดียวกัน รับประทานอาหารร่วมกัน ใช้อุปกรณ์ครัวเรือนหรือเครื่องใช้ร่วมกัน ดังนั้นโอกาสติดเชื้อจากการสัมผัสหรือใกล้ชิดกันจนอาจเกิดการติดเชื้อภายในครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สมาชิกในครอบครัวที่เป็นผู้สูงอายุหรือผู้ที่เป็นโรคเรื้อรัง ผู้ปกครองในครอบครัวจึงจำเป็นต้องมีความรู้และทักษะในการปฏิบัติตามหลักของการป้องกันการติดเชื้อ เนื่องจากผู้ปกครองในครอบครัวถือเป็นปัจจัยแวดล้อมที่สำคัญส่งผลต่อตัวเด็กอย่างมาก ดังนั้นหากต้องการให้เด็กมีพฤติกรรมการป้องกันโรคต้องเริ่มต้นที่ผู้ปกครองในครอบครัวก่อนเป็นอันดับแรก เพื่อให้ถ่ายทอด

ความรู้และทักษะป้องกันโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจ รวมทั้งเป็นต้นแบบให้เด็กจดจำพฤติกรรมที่เหมาะสมและหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

เด็กวัยเรียนที่อยู่ในช่วงวัย 6-12 ปี โดยเฉพาะเด็กชั้นประถมเป็นระยะที่สามารถเรียนรู้ทุกด้าน สามารถเข้าใจ การดำเนินชีวิตต่าง ๆ และส่งผลถึงพฤติกรรมหรือทักษะ ในอนาคต ทั้งด้านสุขภาพ ด้านจิตใจ พื้นฐานอารมณ์ และ ดำเนินชีวิต (มยุรา เรืองเสรี, 2566) เด็กวัยนี้เป็นระยะที่มี พัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติ ปัญญาพร้อมรับข้อมูลที่เป็นเหตุผลง่ายต่อการปลูกฝังการ เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ดังนั้นการส่งเสริมให้เด็กช่วงวัยนี้มีความรู้ และทักษะที่จำเป็นเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ และการ ปฏิบัติตัวที่ถูกต้องในการป้องกันตนเองและครอบครัวที่จะ รับโรคติดเชื้อทางเดินหายใจ อีกทั้งยังรับผิดชอบต่อสังคม เด็กมีอิทธิพลต่อความเชื่อและสามารถชักนำสมาชิกใน ครอบครัวให้คล้อยตามได้ (ปองทิพย์ ใจเมา, 2565)

การติดเชื้อระบบทางเดินหายใจสามารถแพร่ระบาด ได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากการติดต่อในลักษณะนี้ทำได้ง่าย หากไม่มีการป้องกันที่เหมาะสมซึ่งสร้างความวิตกกังวล และความตระหนักให้แก่ผู้ปกครองที่มีเด็กเล็ก การทบทวน วรรณกรรมที่ผ่านมา พบว่าการจัดโปรแกรมให้ความรู้แก่ ผู้ปกครองมักไม่ได้ถูกนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่องที่บ้าน เนื่องจากผู้ปกครองมักได้รับเพียงเอกสารแนะนำ ขาดการ ฝึกปฏิบัติจริง หรือขาดตัวอย่างในการนำไปใช้ ทำให้เกิด การละเลยต่อการป้องกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้พัฒนาโปรแกรม การให้ความรู้และการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคติดเชื้อ ทางเดินหายใจ และนำไปใช้ในนักเรียนประถมศึกษาและ ผู้ปกครอง ในโรงเรียนแห่งหนึ่ง สามารถนำไปใช้เป็นแนวทาง ในการป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคในกลุ่ม ผู้ปกครองและเด็กวัยเรียนได้อย่างเหมาะสม ลดการเกิด โรคติดเชื้อทางเดินหายใจ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการให้ความรู้ และฝึกปฏิบัติในการป้องกันโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจ สำหรับผู้ปกครองและนักเรียนประถมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ เฉพาะ ดังนี้

1. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้และการปฏิบัติ ตนในการป้องกันโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจของ นักเรียนประถมศึกษา ระหว่างก่อนและหลังการทดลอง ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม และระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง
2. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้และการปฏิบัติ ตนในการดูแลนักเรียนในการป้องกันโรคติดเชื้อระบบทาง เดินหายใจของผู้ปกครอง ระหว่างก่อนและหลังการทดลอง ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม และระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง

สมมติฐานการวิจัย

1. หลังการทดลอง นักเรียนประถมศึกษาในกลุ่ม ทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรู้และการปฏิบัติตนในการ ป้องกันโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจสูงกว่าก่อนการ ทดลอง และสูงกว่ากลุ่มควบคุม
2. หลังการทดลอง ผู้ปกครองในกลุ่มทดลองมี คะแนนเฉลี่ยความรู้และการปฏิบัติตนในการดูแลนักเรียน เพื่อป้องกันโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจสูงกว่าก่อนการ ทดลองและสูงกว่ากลุ่มควบคุม

วิธีดำเนินการวิจัย

ชนิดของการวิจัย เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง แบบ สองกลุ่มวัดก่อนและหลังการทดลอง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร เป็นนักเรียนประถมศึกษา โรงเรียนสาธิต นวัตกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี และ ผู้ปกครอง

กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 140 คน นักเรียนประถมศึกษา จำนวน 70 คน และผู้ปกครองนักเรียนจำนวน 70 คน เลือกแบบเจาะจง โดยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้ซึ่งสามารถเข้าร่วมกิจกรรม 3 ครั้ง ได้ แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมโดยการจับคู่ ให้มีช่วงอายุ และเขตที่อยู่อาศัยใกล้เคียงกัน และผู้ปกครองของนักเรียนในกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ใช้โปรแกรม G*power จากงานวิจัยผลของการพัฒนาศักยภาพด้านความรู้และทักษะการปฏิเสธการสูบบุหรี่ในนักเรียนประถมศึกษาตอนปลายของพัชรภณท์ ไชยสังข์ และคณะ (2566) ได้ขนาดอิทธิพล เท่ากับ .80 ระดับนัยสำคัญ (α) เท่ากับ .05 อำนาจการทดสอบ ($1-\beta$) เท่ากับ .95 (Faul et al., 2007) คำนวณได้กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มละ 35 คน

เครื่องมือวิจัย

1. โปรแกรมการให้ความรู้และฝึกปฏิบัติในการป้องกันโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจสำหรับนักเรียน ประกอบด้วย การให้ความรู้เกี่ยวกับ 1) โรคติดเชื้อทางเดินหายใจที่พบได้บ่อยในเด็กวัยเรียนและการแพร่ระบาด พร้อมกับแจกคู่มือรู้เท่าทันโรคติดเชื้อทางเดินหายใจ (ฉบับเด็กประถม) และการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคติดเชื้อทางเดินหายใจ 2) การล้างมืออย่างถูกวิธี ป้องกันโรคติดเชื้อทางเดินหายใจพร้อมทั้งแจกสติ๊กเกอร์ล้างมือป้องกันโรคติดเชื้อทางเดินหายใจ 3) การใส่-ถอดหน้ากากอนามัย พร้อมทั้งแจกหน้ากากอนามัยสำหรับเด็ก 4) การเว้นระยะห่างทางสังคม และ 5) การใช้น้ำยาฆ่าเชื้อเพื่อป้องกันโรคติดเชื้อทางเดินหายใจ ได้แก่ การใช้เจลแอลกอฮอล์อย่างถูกวิธีเพื่อป้องกันโรคติดเชื้อทางเดินหายใจ การใช้น้ำยาฆ่าเชื้อกับของใช้ประจำตัว เพื่อป้องกันโรคติดเชื้อทางเดินหายใจ พร้อมทั้งแจกเจลแอลกอฮอล์และน้ำยาฆ่าเชื้อ

2. โปรแกรมการให้ความรู้และฝึกปฏิบัติการดูแลนักเรียนในการป้องกันโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจสำหรับผู้ปกครอง ประกอบด้วย การให้ความรู้เกี่ยวกับ 1) โรคติดเชื้อทางเดินหายใจที่พบได้บ่อยในเด็กวัยเรียนและการแพร่ระบาด พร้อมกับแจกคู่มือ รู้เท่าทัน

โรคติดเชื้อทางเดินหายใจ (ฉบับผู้ปกครองเด็กวัยเรียน) 2) การดูแลเด็กในปกครองให้ปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจ 3) การสอนและปฏิบัติร่วมกันในการล้างมืออย่างถูกวิธี ป้องกันโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจ 4) การช่วยลูกใส่-ถอดหน้ากากอนามัย พร้อมทั้งแจกหน้ากากอนามัยสำหรับผู้ใหญ่ 5) การดูแลให้ลูกเว้นระยะห่างทางสังคม การดูแลลูกให้ใช้ชีวิตในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจ 6) การใช้น้ำยาฆ่าเชื้อเพื่อป้องกันโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจ ได้แก่ การดูแลลูกให้ใช้เจลแอลกอฮอล์อย่างถูกวิธี เพื่อป้องกันโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจ การใช้น้ำยาฆ่าเชื้อกับของใช้ประจำตัวของลูกเพื่อป้องกันโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจ พร้อมทั้งแจกเจลแอลกอฮอล์และน้ำยาฆ่าเชื้อ และ 7) การดูแลลูกให้ได้รับวัคซีนป้องกันโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจในอนาคต

3. แบบสอบถามความรู้และการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจของนักเรียน มี 3 ส่วน ประกอบด้วย 1) **ข้อมูลส่วนบุคคล** เป็นแบบเลือกตอบและปลายเปิด จำนวน 6 ข้อ 2) **ความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อทางเดินหายใจ** เป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 12 ข้อ ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน และ 3) **การปฏิบัติตนในการป้องกันโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจ** ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ การล้างมือ การใส่-ถอดหน้ากากอนามัย การเว้นระยะห่างทางสังคม และการใช้น้ำยาฆ่าเชื้อเพื่อป้องกันโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจ จำนวน 18 ข้อ การตอบใช้มาตราประมาณค่า 3 ระดับ ได้แก่ ปฏิบัติถูกต้อง ปฏิบัติถูกต้องบางส่วน และไม่ปฏิบัติเลย ให้คะแนน 2, 1, 0 คะแนน ตามลำดับ ส่วนที่ 2-3 ผู้วิจัยดัดแปลงจากแนวทางการดูแลรักษาโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็ก พ.ศ. 2562 (สมาคมโรคระบบหายใจและเวชบำบัดวิกฤตในเด็ก ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย, 2562)

4. แบบสอบถามความรู้และการปฏิบัติตนในการดูแลนักเรียนเพื่อป้องกันโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจสำหรับผู้ปกครอง มี 3 ส่วน ประกอบด้วย 1) **ข้อมูลส่วน**

บุคคล เป็นแบบเลือกตอบและปลายเปิด จำนวน 7 ข้อ

2) ความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจ เป็นแบบเลือกตอบ 2 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน และ **3) การปฏิบัติตนในการดูแลนักเรียนเพื่อป้องกันโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจของผู้ปกครอง 4 ด้าน** ได้แก่ การล้างมือ การใส่-ถอดหน้ากากอนามัย การเว้นระยะห่างทางสังคม และการใช้น้ำยาฆ่าเชื้อเพื่อป้องกันโรคติดเชื้อทางเดินหายใจ จำนวน 18 ข้อ การตอบใช้มาตราประมาณค่า 4 อันดับ ได้แก่ ปฏิบัติได้ถูกต้องครบทุกขั้นตอน ปฏิบัติได้ถูกต้องเกือบทุกขั้นตอน ปฏิบัติได้เพียงบางส่วน และไม่สามารถปฏิบัติให้คะแนน 4, 3, 2, และ 1 คะแนน ตามลำดับ ส่วนที่ 2-3 ผู้วิจัยตัดแปลงมาจากหลักการป้องกันโรคติดต่อในระบบทางเดินหายใจของวรรณมน จันทรเบญจกุล (2563) ร่วมกับแนวทางการดูแลรักษาโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็ก พ.ศ. 2562 (สมาคมโรคระบบหายใจและเวชบำบัดวิกฤตในเด็ก ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย, 2562)

คุณภาพของเครื่องมือวิจัย ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นนักจิตวิทยาเด็ก แพทย์เวชศาสตร์ครอบครัว และอาจารย์พยาบาลสาขาการพยาบาลเด็กและวัยรุ่น โปรแกรมการให้ความรู้และฝึกปฏิบัติเพื่อป้องกันโรคติดเชื้อทางเดินหายใจสำหรับนักเรียนและผู้ปกครอง และแบบสอบถามความรู้และการปฏิบัติตนของนักเรียนและผู้ปกครอง มีค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 1.00, 1.00, 0.89 และ 0.92 ตามลำดับ และหาความเที่ยงโดยนำแบบสอบถามทั้ง 2 ชุด ไปใช้กับนักเรียนและผู้ปกครองที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แบบสอบถามความรู้ของนักเรียนและผู้ปกครอง ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง KR 20 เท่ากับ 0.89 และ 0.86 ตามลำดับ และแบบสอบถามการปฏิบัติตัวของนักเรียนและผู้ปกครองได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.90 และ 0.92 ตามลำดับ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการใน

ช่วงเดือนธันวาคม 2564 ถึง กุมภาพันธ์ 2565 ดังนี้

ก่อนการทดลอง ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามความรู้และการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจให้นักเรียนประถมศึกษาตอบ ทั้ง 70 คน ในคาบเรียนที่นักเรียนว่าง ให้เวลาทำแบบสอบถามประมาณ 30 นาที ส่วนผู้ปกครอง คุณครูประจำชั้นและนักวิจัย แจกแบบสอบถามความรู้และการปฏิบัติตนในการดูแลนักเรียนในการป้องกันโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจให้ตอบ ในช่วงเวลาที่ผู้ปกครองมารับนักเรียนกลับบ้าน ใช้เวลาทำแบบสอบถามประมาณ 30 นาที

ระยะทดลอง ให้โปรแกรมการให้ความรู้และฝึกปฏิบัติด้วยกิจกรรมที่โรงเรียน ใช้เวลา 6 สัปดาห์

นักเรียน ในกลุ่มทดลอง นักวิจัยให้โปรแกรมการให้ความรู้และฝึกปฏิบัติในการป้องกันโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจ ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับความรู้จากบอร์ดให้ความรู้ และคู่มือรู้เท่าทันโรคติดเชื้อทางเดินหายใจ (ฉบับเด็กประถม) และการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคติดเชื้อทางเดินหายใจ

ผู้ปกครอง ในกลุ่มทดลอง นักวิจัยให้โปรแกรมการให้ความรู้และฝึกปฏิบัติในการดูแลนักเรียนในการป้องกันโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจแบบออนไลน์ ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับความรู้จากบอร์ดให้ความรู้ คู่มือรู้เท่าทันโรคติดเชื้อทางเดินหายใจ (ฉบับผู้ปกครองเด็กวัยเรียน)

หลังการทดลอง ผู้เข้าร่วมวิจัยทำแบบสอบถามชุดเดิมอีกครั้ง (post-test)

การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง โครงการวิจัยได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีรหัส COA No.12 วันที่ 31 กรกฎาคม 2564 ผู้วิจัยเข้าพบนักเรียนและผู้ปกครอง ให้ข้อมูลที่จำเป็น การให้สิทธิปฏิเสธการเข้าร่วมการวิจัย การรักษาความลับของข้อมูลส่วนบุคคล นักเรียนและผู้ปกครองที่ยินดีเข้าร่วมวิจัย ลงนามยินยอมการเข้าร่วมวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนา และ t-test กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคล นักเรียนประถมศึกษา กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 60.0 อายุ 11 ปี ร้อยละ 54.3 และ 51.4 เคยได้รับความรู้เรื่องโรคติดเชื้อทางเดินหายใจเท่ากัน ร้อยละ 94.3 และทุกคนได้รับความรู้จากโทรทัศน์มากที่สุด ผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 65.7 อายุ ระหว่าง 40-49 ปี มีร้อยละ 54.3 และ 51.4 วุฒิการศึกษาสูงสุดปริญญาตรี ร้อยละ 60.0 และเคยมีประสบการณ์ในการพบสถานการณการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อทางเดินหายใจต่าง ๆ เช่น ไข้หวัดใหญ่ โควิด-19 หัด และโรคมือเท้าปาก ร้อยละ 54.3 และ 51.4 ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้ และการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจของนักเรียนประถมศึกษา ระหว่างก่อน และหลังการทดลอง ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม และระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง

2.1 หลังการทดลอง นักเรียนประถมศึกษาใน กลุ่มทดลองมีความรู้ในการป้องกันโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจและการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคติดเชื้อทางเดินหายใจสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนกลุ่มควบคุมมีความรู้ในการป้องกันโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจและการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคติดเชื้อทางเดินหายใจไม่แตกต่างกันระหว่าง ก่อนและหลังการทดลอง (ตาราง 1)

ตาราง 1 เปรียบเทียบความรู้และการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคติดเชื้อทางเดินหายใจของนักเรียนประถมศึกษา ระหว่าง ก่อนและหลังการทดลอง ในกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยใช้ paired t-test (n = 35)

กลุ่ม	ตัวแปร/ ระยะเวลาการทดลอง	M	SD	t
กลุ่มทดลอง	ความรู้ในการป้องกันโรคฯ			
	ก่อนการทดลอง	9.63	1.330	-10.546***
	หลังการทดลอง	12.00	0.000	
	การปฏิบัติตนในการป้องกันโรคฯ			
	ก่อนการทดลอง	27.17	6.447	-4.376***
	หลังการทดลอง	31.51	3.609	
กลุ่มควบคุม	ความรู้ในการป้องกันโรคฯ			
	ก่อนการทดลอง	9.77	1.190	0.394
	หลังการทดลอง	9.69	1.231	
	การปฏิบัติตนในการป้องกันโรคฯ			
	ก่อนการทดลอง	28.26	3.906	0.381
	หลังการทดลอง	27.86	4.906	

*** p < .001

2.2 หลังการทดลอง นักเรียนประถมศึกษาในกลุ่มทดลอง มีความรู้ในการป้องกันโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจและการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคติดเชื้อทางเดินหายใจ สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ .05 ส่วนก่อนการทดลอง นักเรียนประถมศึกษาในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีความรู้ในการป้องกันโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจและการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคติดเชื้อทางเดินหายใจไม่แตกต่างกัน (ตาราง 2)

ตาราง 2 เปรียบเทียบความรู้และการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคติดเชื้อทางเดินหายใจของนักเรียนประถมศึกษา ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้ independent t-test (n = 70)

ระยะการทดลอง	ตัวแปร/ กลุ่ม	n	M	SD	t
หลังทดลอง	ความรู้ในการป้องกันโรคฯ				
	กลุ่มทดลอง	35	12.00	0.000	11.120***
	กลุ่มควบคุม	35	9.69	1.231	
	การปฏิบัติตนในการป้องกันโรคฯ				
	กลุ่มทดลอง	35	31.51	3.609	3.553***
	กลุ่มควบคุม	35	27.86	4.906	
ก่อนทดลอง	ความรู้ในการป้องกันโรคฯ				
	กลุ่มทดลอง	35	9.63	1.330	0.393
	กลุ่มควบคุม	35	9.77	1.190	
	การปฏิบัติตนในการป้องกันโรคฯ				
	กลุ่มทดลอง	35	27.17	6.447	0.381
	กลุ่มควบคุม	35	28.26	3.906	

*** p < .001

3. ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้และการปฏิบัติตนในการดูแลนักเรียนในการป้องกันโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจของผู้ปกครองระหว่างก่อนและหลังการทดลอง ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม และระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง

3.1 หลังการทดลอง ผู้ปกครองนักเรียนในกลุ่มทดลอง มีความรู้และการปฏิบัติตนในการดูแลเด็กนักเรียนในการป้องกันโรคติดเชื้อทางเดินหายใจ สูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผู้ปกครองนักเรียนในกลุ่มควบคุมมีความรู้และปฏิบัติตนในการดูแลเด็กนักเรียนในการป้องกันโรคติดเชื้อทางเดินหายใจ ไม่แตกต่างกันระหว่างก่อนและหลังทดลอง (ตาราง 3)

ตาราง 3 เปรียบเทียบความรู้และการปฏิบัติตนในการดูแลนักเรียนในการป้องกันโรคติดเชื้อทางเดินหายใจของผู้ปกครอง ระหว่างก่อนและหลังการทดลอง ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้ paired t-test (n = 35)

กลุ่ม	ตัวแปร/ ระยะ	M	SD	t
กลุ่มทดลอง	ความรู้ในการป้องกันโรคฯ			
	ก่อนการทดลอง	8.86	0.430	-14.423***
	หลังการทดลอง	9.94	0.236	
	การปฏิบัติตนในการดูแลนักเรียนในการป้องกันโรคฯ			
	ก่อนการทดลอง	56.46	3.475	-7.042***
	หลังการทดลอง	60.91	4.119	
กลุ่มควบคุม	ความรู้ในการป้องกันโรคฯ			
	ก่อนการทดลอง	8.66	0.482	-1.756
	หลังการทดลอง	8.89	0.718	
	การปฏิบัติตนในการดูแลนักเรียนในการป้องกันโรคฯ			
	ก่อนการทดลอง	55.46	4.792	5.593
	หลังการทดลอง	48.57	6.955	

*** p < .001

3.2 **หลังการทดลอง** ผู้ปกครองนักเรียนในกลุ่มทดลอง มีความรู้ในการป้องกันโรคติดเชื้อทางเดินหายใจ และการปฏิบัติตนในการดูแลเด็กนักเรียนเพื่อป้องกันโรคติดเชื้อทางเดินหายใจ สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนก่อนการทดลองกลุ่มควบคุมแตกต่างจากกลุ่มทดลองอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ตาราง 4)

ตาราง 4 เปรียบเทียบความรู้และการปฏิบัติตนในการดูแลนักเรียนในการป้องกันโรคติดเชื้อทางเดินหายใจของผู้ปกครอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลองโดยใช้ t-test (n = 70)

ระยะการทดลอง	ตัวแปร/ กลุ่ม	n	M	SD	t
หลังทดลอง	ความรู้ในการป้องกันโรคฯ				
	กลุ่มทดลอง	35	9.94	0.236	8.273***
	กลุ่มควบคุม	35	8.89	0.718	
	การปฏิบัติตนในการดูแลนักเรียนในการป้องกันโรคฯ				
	กลุ่มทดลอง	35	60.91	4.119	9.034***
	กลุ่มควบคุม	35	48.57	6.955	

ระยะการทดลอง	ตัวแปร/ กลุ่ม	n	M	SD	t
ก่อนทดลอง	ความรู้ในการป้องกันโรคฯ				
	กลุ่มทดลอง	35	8.86	0.430	-1.756
	กลุ่มควบคุม	35	8.66	0.482	
	การปฏิบัติตนในการดูแลนักเรียนในการป้องกันโรคฯ				
	กลุ่มทดลอง	35	56.46	4.792	5.593
	กลุ่มควบคุม	35	55.46	6.955	

*** $p < .001$

การอภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยตามสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1. หลังการทดลอง นักเรียนประถมศึกษาในกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรู้และการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคติดเชื้อทางเดินหายใจสูงกว่าก่อนการทดลอง และสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากโปรแกรมมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การให้ความรู้ควบคู่กับการฝึกปฏิบัติจริง การใช้สื่อที่เหมาะสมกับวัย เช่น ภาพ การ์ตูน หรือเกมการศึกษา ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและจดจำเนื้อหาได้ดี อีกทั้งการที่ผู้สอนให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้สู่การปฏิบัติจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับศศิธร แสงสว่าง (2566) ที่พบว่าการใช้โปรแกรมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการสามารถเพิ่มความรู้และพฤติกรรมการป้องกันโรคในกลุ่มนักเรียนประถมศึกษาได้ รวมถึงสอดคล้องกับแนวคิดของ Bandura (1986) เรื่องการเรียนรู้โดยการสังเกตที่ระบุว่าผู้เรียนสามารถปรับพฤติกรรมของตนเองได้เมื่อมีแบบอย่างที่เหมาะสมและได้รับการฝึกฝนในสถานการณ์จริง

2. หลังการทดลอง ผู้ปกครองกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรู้และการปฏิบัติตนในการดูแลนักเรียนในการป้องกันโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจสูงกว่าก่อนการ

ทดลอง และสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากโปรแกรมฯ มีประสิทธิภาพในการเพิ่มพูนความรู้และเสริมสร้างพฤติกรรมการดูแลบุตรหลานของผู้ปกครอง เนื่องจากการที่โปรแกรมเน้นการให้ความรู้ควบคู่กับกิจกรรมฝึกปฏิบัติจริง เช่น การสาธิตการล้างมือที่ถูกต้อง การสวมหน้ากากอนามัยอย่างถูกต้อง ซึ่งช่วยให้ผู้ปกครองเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการป้องกันโรค อีกทั้งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกันทำให้เกิดการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์ ส่งผลให้สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับ วราภรณ์ ผาทอง (2565) ที่พบว่า การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองร่วมกับกิจกรรมฝึกปฏิบัติช่วยเพิ่มทักษะการดูแลบุตรหลานด้านสุขอนามัยทางเดินหายใจอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับแนวคิดของ Orem (1991) เรื่องการดูแลตนเอง ที่ระบุว่า การส่งเสริมให้บุคคลมีความรู้และทักษะในการดูแลสุขภาพด้วยตนเอง เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคในครอบครัว

ข้อเสนอแนะ

1. คุณครูในโรงเรียนระดับประถมศึกษาควรนำโปรแกรมการให้ความรู้และฝึกปฏิบัติในการป้องกันโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจไปใช้สอนนักเรียนประถมศึกษา

เพื่อให้นักเรียนได้มีความรู้และสามารถปฏิบัติตนในการป้องกันโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจได้ต่อไป

2. คุณครูในโรงเรียนระดับประถมศึกษาควรนำโปรแกรมการให้ความรู้และฝึกปฏิบัติการดูแลนักเรียนในการป้องกันโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจไปใช้กับผู้ปกครองของนักเรียนประถมศึกษา เพื่อให้ผู้ปกครองได้สามารถดูแล

นักเรียนในการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจได้ต่อไป

3. ควรมีการติดตามผลหลังการทดลองในระยะยาว เพื่อศึกษาความคงทนของความรู้และความสามารถในการปฏิบัติตนของนักเรียนประถมศึกษา และผู้ปกครอง

เอกสารอ้างอิง

- จุฑาทิพย์ เดชเดชะ, ศิริวรรณ ไบตระกูล, จิราพร เบ็ญราชรอง, นิชกานต์ นาควโรจน์, จิตอาวี ชาติมนตรี, และ สมปวรธนา สุดใจนาถ. (2567). การพัฒนาแนวปฏิบัติการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจในเด็กสำหรับผู้ดูแลเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน. *วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี*, 18(3), 97-108.
- ปองทิพย์ ใจเมา. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย อำเภอสี จังหวัดลำพูน [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต 'ไม่ได้ตีพิมพ์']. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พัชรภักดิ์ ไชยสังข์, อนุสรณ์ แนนอุดร, ยชญ์วิรินทร์ จรรย์มัย, รัชพร ใช้ภูปทอง, และ ชรริน ขวัญเนตร. (2566). ผลของการพัฒนาศักยภาพด้านความรู้และทักษะการปฏิบัติการสูบบุหรี่ในนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 24(3), 424-429.
- มยุรา เรืองเสรี. (2566). ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของเด็กวัยเรียนในจังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารวิจัยสุขภาพและการพยาบาล*, 39(3), 138-149.
- วรรณมน จันทะเบญจกุล. (2563). การป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19). เอกสารประกอบการบรรยายเวทีจุฬาลงกรณ์ครั้งที่ 23 เรื่อง ตระหนักดีกว่าตระหนก เรียนรู้และป้องกันโควิด-19. ภาควิชากุมารเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วราภรณ์ ผาทอง. (2565). การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองร่วมกับกิจกรรมฝึกปฏิบัติเพื่อเพิ่มทักษะการดูแลบุตรหลานด้านสุขอนามัยทางเดินหายใจ. *วารสารการพยาบาลและสุขภาพ*, 45(3), 88-99.
- ศศิธร แสงสว่าง. (2566). การใช้โปรแกรมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการเพื่อเพิ่มความรู้และพฤติกรรมในการป้องกันโรคในกลุ่มนักเรียนประถมศึกษา. *วารสารการพยาบาลและสุขภาพ*, 46(2), 45-56.
- สมาคมโรคระบบหายใจและเวชบำบัดวิกฤตในเด็ก ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย. (2562). *แนวทางการดูแลรักษาโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็ก พ.ศ. 2562*. สำนักพิมพ์สมาคมโรคระบบหายใจและเวชบำบัดวิกฤตในเด็ก ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Prentice-Hall.
- Faul, F., Erdfelder, E., Lang, A. G., & Buchner, A. (2007). G*Power 3: A flexible statistical power analysis program for the social, behavioral, and biomedical sciences. *Behavior Research Methods*, 39(2), 175-191.
- Orem, D. E. (1991). *Nursing: Concepts of practice* (4th ed.). Mosby-Year Book.